

STORTINGET

Innst. 231 L

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 35 L (2023–2024)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i:

- lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs
- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse
- lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.
- lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere
- lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.
- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd
- lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)
- lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

Det vises til proposisjonens kapittel 11, der disse lovendringene er nærmere redegjort for.

Forslagene gjelder i hovedsak ny avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig sektor for ansatte som er født i 1963 eller senere. Forslagene følger opp punkt 3 i avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Lovforslaget er knyttet til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Det fremmes altså ingen felles lov for alle med offentlig AFP. Reglene for kommunale og fylkeskommunale tjenstepensjonsordninger og tjenstepensjonsordninger for helseforetakene fremgår av tariffavtale eller vedtekter. Det legges til grunn at lovendringer som vedtas av Stortinget, følges opp i regelverket som gjelder for disse ordningene.

Personer med tilstrekkelig opptjening kan med gjeldende regelverk ta ut alderspensjon fra folketrygden fra 62 år, og pensjonsavtalen forutsetter at ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

I Pensjonsutvalgets utredning NOU 2022:7 Et forbedret pensjonssystem foreslås det en gradvis økning av aldersgrensene i pensjonssystemet fra og med 1964-kullet. Utvalget skriver at aldersgrensene bør økes også for tjenstepensjoner og i AFP-ordningene, men presiserer at dette må vurderes nærmere av de som forvalter regelverket for de ulike ordningene.

Regjeringen foreslår i Meld. St. 6 (2023–2024) Et forbedret pensjonssystem med en styrket sosial profil, at aldersgrensene i pensjonssystemet økes i tråd med økningen i levealder fra og med 1964-kullet. Det foreslås at aldersgrensen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden skal omtales som normert pensjoneringsalder, eller normalder, og de øvrige aldersgrensene i pensjonssystemet justeres i takt med denne. Det er lagt gjel-

dende aldersgrenser i pensjonssystemet til grunn i arbeidet med regelfesting av ny offentlig AFP, og regjeringen vil komme tilbake med en ny vurdering av aldersgrensene for AFP-ordningen i lys av den videre oppfølgingen av forslaget om økte aldersgrenser.

Det vises til proposisjonens kapittel 2 der det er redegjort for bakgrunnen for lovforslaget, herunder:

- Ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor
- Pensjonsreformen
- Avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor.

I proposisjonens kapittel 3 er det gjort greie for gjeldene AFP-ordning for offentlig ansatte.

Forslag til endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover ble sendt på høring 17. november 2022 med frist 17. februar 2023. I høringsnotatet ble det foreslått regler for AFP-ordningen som er beskrevet i avtalen 3. mars 2018. I proposisjonens kapittel 4 er det redegjort for det generelle inntrykket fra høringen. Ellers vises det til høringsinstansenes syn, som er redegjort for innledningsvis under de ulike kapitlene i proposisjonen.

PENSJONSAVTALENS PUNKT 3 – NY AFP I OFFENTLIG SEKTOR

Det fremgår av punkt 3 i avtalen av 3. mars 2018 at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderpensjon fra folketrygden og tjenestepensjonsordningen. Ny AFP innføres for ansatte født i 1963 eller senere. Ansatte født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning.

Den nye AFP-ordningen for ansatte i offentlig sektor er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor.

Det går frem av avtalen at følgende skal gjelde for ny AFP i offentlig sektor:

- Ny AFP er en livsvarig ytelse som skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.
- Ved uttak beregnes årlig AFP-ytelse ved å dividere med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet.
- Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.
- Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.
- AFP-ytelsen skal beregnes som 4,21 pst. av årlig pensjonsgivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år.

- Kvalifikasjonsreglene for ny AFP fases gradvis inn for ansatte født i 1963–1966 med en tjenestetid på minst ti år.
- For ansatte født i 1967 eller senere gjelder ordinære kvalifikasjonsregler, det vil si at medlemmet må ha vært ansatt i en virksomhet med AFP 7 av de siste 9 årene ved 62 år.

Pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 sier at dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor, kan partene endre avtalen.

IKRAFTTREDELSESBESTEMMELSEN

Det foreslås at de nye reglene om livsvarig AFP i lovforslaget skal gjelde fra og med 2025, som følge av at 1963-kullet da blir 62 år. Reglene bør tre i kraft så raskt som mulig før dette. I lovforslaget er det lagt opp til at ikrafttredelsen skjer fra den tiden Kongen bestemmer.

1.2 Ny AFP – overordnede og prinsipielle spørsmål

1.2.1 INNLEDNING

Det vises til proposisjonens kapittel 5.1 der høringsinstansenes syn er redegjort for, herunder:

- Ny AFP etter mønster av privat AFP
- Medregning
- Overføringsavtalen og virkeområde.

1.2.2 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

1.2.2.1 Ny AFP etter mønster av privat AFP

Avtalen må forstås som at kvalifikasjonsreglene bør være mest mulig like i privat og offentlig sektor. Det vises til at et sentralt mål med omleggingen av AFP-ordningen i offentlig sektor er at AFP-ordningene i privat og offentlig sektor skal fungere godt sammen. Det er et tungtveiende hensyn å legge best mulig til rette for en varig løsning med gjensidig medregning, dersom gjeldende AFP-ordning i privat sektor videreføres.

Det foreslås at medregnet tid tilknyttet privat AFP skal vilkårsprøves etter regelverket for offentlig AFP. Lempeligere regler for offentlig AFP vil da kunne åpne for at arbeidstakere som ikke oppfyller vilkårene til privat AFP bytter til stilling med offentlig AFP for å oppfylle vilkårene. Regelverket for offentlig AFP bør ikke åpne et rom for strategiske tilpasninger basert på vesentlige forskjeller i kvalifikasjonsregler. Ved en eventuell varig løsning for gjensidig medregning, vil også vesentlige forskjeller i kvalifikasjonsregler mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor være forstyrrende for mobiliteten, ved at skifte av jobb mellom AFP-virksomheter i offentlig og privat sektor da kan føre til at en oppnår eller mister rett til AFP.

Det foreslås noen endringer i lovforslaget sammenlignet med høringsnotatet, og deler av lovforslaget utdypes. Videre gis det noen føringer for hvordan vilkårene skal forstås. Ytterligere presiseringer og detaljer bør gis i forskrift. Det tas sikte på at forslag til forskrifter blir sendt på høring våren 2024.

Det er forutsatt at ny AFP i offentlig sektor skal legges tett opp til regelverket som gjelder i privat AFP. Dette vil også bli vektlagt i forskriftsarbeidet. Samtidig er det viktig at reglene skal legge til rette for god og effektiv samhandling mellom leverandørene, og at regelverket legger til rette for automatisert saksbehandling.

Det bør være et mål å unngå ulik praksis og leverandørspesifikke fortolkninger i vurderinger av retten til ny AFP. Det vurderes som hensiktsmessig at tjenestepensjonsleverandørene involveres i en prosess der en ser på den praktiske vilkårsprøvingen, for å sikre en mest mulig enhetlig praksis og legge til rette for den praktiske vilkårsprøvingen.

1.2.2.2 Medregning

Privat sektor var ikke part i pensjonsavtalen og er derfor ikke bundet av avtalens formuleringer om gjensidig medregning av kvalifikasjonstid. Det er partene i privat sektor som beslutter hvorvidt det skal være medregning i privat AFP. Det er tatt initiativ overfor partene i privat sektor til en prosess med mål om at tid fra offentlig sektor skal kunne medregnes som ansiennitetstid for privat AFP. På denne bakgrunn ble det i høringsnotatet kun foreslått at ansiennitet fra virksomheter i privat sektor med AFP-avtale kan medregnes i vurderingen av om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP.

Partene i privat sektor har utredet en reformert AFP-ordning hvor medregning av tid mellom sektorene ikke er relevant. I påvente av en avklaring av eventuelle endringer i AFP-ordningen i privat sektor, foreslås det i proposisjonen en midlertidig løsning for gjensidig medregning for årskullene 1963–1965.

I høringsnotatet ble det bedt om innspill til hvordan gjensidig medregning eventuelt kan utformes. Innspillene vil bli tatt med i det videre arbeidet med mål om å etablere et system for gjensidig medregning og refusjoner, dersom reformert AFP ikke blir en realitet.

1.2.2.3 Overføringsavtalen og virkeområde

Det ligger til Statens pensjonskasse, som administrator av overføringsavtalen, å ta stilling til om ny offentlig AFP bør være et obligatorisk element for avtaler under overføringsavtalen. En ny offentlig AFP trenger ikke å være et obligatorisk element under overføringsavtalen.

Når det gjelder høringsinnspillene knyttet til Høyesteretts medlemmer og folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner, vises det til at disse må være omfattet av en tariffavtale om AFP for å omfattes av virkeområdet for AFP. Til sammenligning er det for dommere i lag-

mannsretten og tingretten inngått en egen protokoll i 1999 mellom daværende Arbeids- og administrasjonsdepartement og hovedsammenslutningene i staten, om at dommerne gis rett til avtalefestet pensjon på de samme vilkår som er avtalt i hovedtariffavtalen i staten. Det vises for øvrig til omtale i proposisjonens kapittel 7.4.2.

1.2.2.4 Pensjonsordningen for sykepleiere

Det er i høringsnotatet ikke foreslått å lovfeste ny offentlig AFP for medlemmer i sykepleierpensjonsordningen, noe som har blitt kritisert.

Det fremheves at lov om pensjonsordning for sykepleiere er en tjenestepensjonsordning med obligatorisk medlemskap for sykepleiere som jobber i privat, kommunal, fylkeskommunal eller statlig virksomhet omfattet av spesialisthelsetjenesten eller helseforetak. Medlemmene i sykepleierpensjonsordningen kan også ha rett til AFP, men dette er en tariffavtalt ytelse, og vilkårene for rett til ytelsen og hvordan den blir beregnet, følger av tariffavtalen.

AFP er regulert i ulike tariffavtaler i statlig, kommunal og privat sektor, og er dermed pensjonsordninger som tilhører partene i arbeidslivet. I statlig sektor er AFP i tillegg regulert i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse, mens lov om statstilskott for arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon supplerer den tariffavtalte ordningen i privat sektor. I lovbestemmelsene vises det til at loven kun gjelder for arbeidstakere som har en tariffavtale om AFP.

Det vises til at den største gruppen sykepleiere er ansatte i kommuner og helseforetak som har tariffavtale om AFP. For denne gruppen vil ikke manglende lovfesting ha betydning. Private arbeidsgivere vil, som i dag, kunne avbøte manglende AFP ved å tegne private pensjonsordninger for sine ansatte, eventuelt inngå tariffavtale om AFP.

Ny offentlig tjenestepensjon (fra og med 1963-kullet) er tredelt og består av livslang påslagspensjon, AFP og alderspensjon fra folketrygden. Ny offentlig AFP vil derfor ha en større økonomisk betydning for den enkelte enn det «gammel» AFP hadde. Personer som ikke oppfyller vilkårene for AFP, får rett til betinget tjenestepensjon. Dette vil gjelde blant annet sykepleierne som ikke er omfattet av AFP.

AFP er en tariffavtalt ytelse og er regulert i ulike tariffavtaler i statlig, kommunal og privat sektor. En lovfesting av AFP for sykepleiere omfattet av pensjonsordningen for sykepleiere vil medføre at både private og offentlige arbeidsgivere blir pålagt en tariffbasert pensjonsordning for sykepleiere. Dette er det feil å gjøre. Det vises til at partene står fritt til å inngå tariffavtale om AFP på vanlig måte dersom det er ønskelig.

1.3 Beregnings- og uttaksregler for ny AFP

1.3.1 BAKGRUNN – PENSJONSAVTALEN

Det fremgår av pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 at AFP for ansatte i offentlig sektor skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig påslagsordning som kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden og tjenstepensjonsordningen. Den årlige pensjongivende inntekten i folketrygden vil danne grunnlaget for beregningen av ny AFP. Ny AFP skal baseres på pensjongivende inntekt i folketrygden opp til 7,1 G for alle år i alderen 13 til 61 år. Også opptjeningsatsen for ny AFP på 4,21 pst. fremgår av pensjonsavtalen.

Ny AFP skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år, og ved uttak beregnes årlig AFP ved å benytte folketrygdens delingstall. Ny AFP skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.

Det vises til proposisjonens kapittel 6.2 og 6.3 der forslagene i høringsnotatet og høringsinstansenes syn blir redegjort for, herunder:

- Grunnlaget for beregning av AFP
- Beregning av pensjonen
- Uttaksregler
- Regulering.

1.3.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

1.3.2.1 Generelt

Forslagene til beregnings- og uttaksregler følger enten direkte av avtalen fra 3. mars 2018 eller av at ny AFP skal utformes etter mønster av privat AFP.

De foreslåtte nye reglene er plassert som et nytt kapittel 2 i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse. Det blir presisert i § 7 første ledd at kapittelet gjelder avtalefestet pensjon til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet, og at bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født i 1963 eller senere.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7 første ledd.

1.3.2.2 Grunnlaget for beregning av AFP

Det følger direkte av avtalen fra 2018 at AFP i offentlig sektor beregnes som 4,21 pst. av årlig pensjongivende inntekt opp til 7,1 G i alderen 13–61 år.

Når det gjelder tilvekst av grunnlaget for kalenderåret vedkommende fylte 61 år, bør metoden fremgå av nye regler ved at det i lovforslaget henvises til folketrygdloven § 20-17. Tilveksten som tilføres AFP-beholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon ved hjelp

av delingstallet på omregningstidspunktet, og legges til pensjonen som allerede er tatt ut.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 10 og § 11 første ledd.

1.3.2.3 Uttaksregler

Årlig AFP skal beregnes ved at AFP-beholdningen divideres med folketrygdens delingstall. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år.

Ny AFP skal kun kunne tas ut fra den 1. i måneden. Lovbestemmelsen er utformet etter mønster av folketrygdloven § 22-12, og det fremgår av bestemmelsen at AFP tidligst kan utbetales fra og med måneden etter fylte 62 år, og tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet ble satt frem.

Det foreslås at pensjonen ikke kan tas ut gradert, og at den fritt kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Arbeidstakeren må selv sette frem krav om AFP og krav om pensjon kan tidligst settes frem fire måneder før ønsket uttaksdato. Det kan ikke søkes om uttak av AFP med tilbakevirkende kraft. Det foreslås også at det fastslås at pensjonen kan utbetales i utlandet uten begrensninger. AFP ytes til og med måneden da pensjonisten dør. Pensjonen kan stanses fra et tidligere tidspunkt dersom pensjonisten ber om det, men pensjonen kan i slike tilfeller ikke senere gjenstartes.

Det skal presiseres i loven at saker om tilbakekreving ved feilutbetaling av ny AFP fra SPK skal behandles av SPK, jf. lovforslaget i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 første ledd og § 16.

Det legges til grunn at leverandørene har best forutsetninger for å vurdere hvordan de informerer sine medlemmer på en god måte. Det vil være viktig med god informasjon fra leverandørene til arbeidstakere som nærmer seg 62 år.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 11 og § 16.

1.3.2.4 Regulering

Ny AFP skal reguleres som i folketrygden, det vil si med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Det foreslås at ny AFP skal reguleres på samme måte, og fra samme tidspunkt, som alderspensjon fra folketrygden.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 12.

1.4 Ny AFP – kvalifikasjonsregler

1.4.1 BAKGRUNN – PENSJONSAVTALEN

Det foreslås å innføre kvalifikasjonsregler for ny offentlig AFP etter mønster av AFP i privat sektor. Alle vilkårene må være oppfylte for at en kan motta AFP.

Det fremgår av pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 at ny AFP skal innføres for ansatte født i 1963 eller senere. De første som vil kunne ta ut ny AFP, er de som fyller 62 år i januar 2025 og kan få utbetalt ny AFP fra februar 2025. Ansatte født i 1962 eller tidligere skal beholde dagens AFP-ordning. I avtalen står det at kvalifikasjonsreglene for ny AFP skal fases gradvis inn for ansatte født i 1963–1966 som har en tjenestetid på minst ti år. Ansatte født i 1967 eller senere har ordinære kvalifikasjonsregler.

Avtalen forstås slik at det er ansiennitetsvilkåret ved 62 år som fases gradvis inn. De øvrige kvalifikasjonsreglene vil gjelde fullt ut fra og med 1963-kullet. Begrepet «kvalifikasjonstid» i avtalen forstås som ansiennitetsperioden og vilkårene knyttet til den. Ansiennitetsperioden er de siste ni årene før man fyller 62 år.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.2 og 7.3 der forslagene i høringsnotatet blir redegjort for og høringsinstansenes syn blir gjengitt, herunder:

- Vilkår som må være oppfylt ved 62 år, herunder:
 - Øvrige inntekter
 - Ytelser uten arbeidsplicht
 - AFP og uføretrygd
 - AFP og uførepensjon
- Vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet, herunder:
 - Ansatt og reell arbeidstaker
 - Inntektskrav ved uttakstidspunktet
 - «Særalderspensjon»
 - Kriterier for om en kvalifiserer for offentlig eller privat AFP
 - Uttak av AFP og alderpensjon fra folketrygden
- Overgangsregler, herunder:
 - Gradvis innfasing av ansiennitetskrav
- Medregning av kvalifikasjonstid tilknyttet privat AFP
- Utestasjonerte arbeidstakere.

1.4.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

1.4.2.1 Innledning

Det legges til grunn at ny AFP skal utformes mest mulig likt som gjeldende ordning i privat sektor.

Det er behov for at lovforslaget utdypes og detaljeres. Det vises til proposisjonens kapittel 7.4, der lovforslaget utdypes på enkelte punkter og det gis noen føringer for hvordan vilkårene skal forstås. Ytterligere presiseringer og detaljer bør gis i forskrift. Det foreslås også noen endringer i lovforslaget sammenlignet med høringsnotatet.

Det vurderes som hensiktsmessig at tjenestepensjonsleverandørene involveres i en prosess der en ser på den praktiske vilkårsprøvingen, for å sikre en mest mulig enhetlig praksis innenfor offentlig AFP.

1.4.2.2 Vilkår som må være oppfylt ved 62 år

Forslagene fra høringsnotatet når det gjelder vilkår som må være oppfylt ved 62 år, opprettholdes, men det foreslås at «stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse» og «stilling hos arbeidsgiver med pensjonsordning omfattet av overføringsavtalen» bør erstattes med «arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon».

Et spørsmål er om lovens vilkår bør skille mellom om arbeidsforholdet er eller ikke er omfattet av avtale om AFP. Det sentrale er at arbeidsforholdet er omfattet av avtale om offentlig AFP, og ikke tilknytningen til overføringsavtalen. Lovforslaget er derfor justert for dette.

Forslaget innebærer at det vil være grupper som har arbeidsgiver med offentlig tjenestepensjon, men som ikke vil få ansiennitet til offentlig AFP for dette arbeidet siden arbeidsgiver ikke har tariffavtale om offentlig AFP. Dette gjelder for eksempel sykepleiere som arbeider for enkelte private arbeidsgivere, høyesterettsdommere og folkevalgte med offentlig tjenestepensjon.

Sykepleiere som arbeider for enkelte private arbeidsgivere

Sykepleiere med offentlig tjenestepensjon som jobber for privat arbeidsgiver, kan ha tariffavtale om privat AFP, og vil da kunne få ansiennitet gjennom privat AFP. Dersom ansiennitet knyttes til hvorvidt en arbeidsgiver har en pensjonsordning som er med i overføringsavtalen, vil både private og offentlige arbeidsgivere bli pålagt en tariffavtalebaserert offentlig AFP. Dette er feil å gjøre. Det vises til at partene står fritt til å inngå tariffavtale om AFP på vanlig måte dersom det er ønskelig.

Folkevalgte med offentlig tjenestepensjon

Folkevalgte er ikke ansatt eller omfattet av en tariffavtale, men kan likevel ha offentlig tjenestepensjon. Det er kommunestyret eller fylkestinget som avgjør hvilken pensjonsordning som skal gjelde for de folkevalgte. Det er i dag opp til kommunen eller fylkeskommunen å avgjøre om folkevalgte med ordinær offentlig tjenestepensjon skal ha rett til AFP. Det legges til grunn at tilsvarende vil gjelde for ny AFP. Folkevalgte i kommuner eller fylkeskommuner som har valgt å melde sine folkevalgte inn den særskilte ordningen for folkevalgte, har høyere opptjeningssetter enn i den ordinære offentlige pensjonsordningen (6,03 pst. for opptjeningsgrunnlag opp til 7,1 G og 24,13 pst. av opptjeningsgrunnlag mellom 7,1 og 12 G).

Høyesterettsdommere

Godtgjøringen av dommerne i Høyesterett fastsettes av Stortinget, og hovedtariffavtalen i staten omfatter ikke dommerne. Høyesterettsdommere som er utnevnt etter 1. januar 2011, er medlemmer i den ordinære tje-

nestepensjonsordningen i Statens pensjonskasse. Høyesterett har i høringen pekt på at avviklingen av den særskilte ordningen for medlemmer av Høyesterett ble begrunnet med at det er «nødvendig og riktig at statlige embetsmenn, herunder høyesterettsdommere, har en lik pensjonsordning». Siden Høyesteretts medlemmer ikke er omfattet av hovedtariffavtalen i staten, vil de ikke være omfattet av den nye AFP-ordningen og dermed ikke ha lik pensjonsordning som øvrige statsansatte, slik Stortinget forutsatte da den særskilte ordningen ble avviklet. Det er opp til Stortinget å vurdere eventuell AFP-rett for høyesterettsdommere. En mulig praktisk gjennomføring er å vurdere å inngå tilsvarende protokoll som for dommere i lagmannsrett og tingrett.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8.

Det vises for øvrig til proposisjonens kapittel 7.4.2 der den nye ordlyden for vilkårene som må være oppfylt ved 62 år er redegjort for og der de ulike elementene som inngår i disse vilkårene er nærmere vurdert, herunder:

- Krav til arbeidsforhold som gir ansiennitet i ny AFP, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav a
- Annen inntekt, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav b
- Andre ytelser, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd bokstav c
- AFP og uføretrygd, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 tredje ledd
- AFP og uførepensjon, jf. lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 28, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 11 og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 13.

1.4.2.3 Vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet

Forslagene fra høringsnotatet når det gjelder vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet, opprettholdes i hovedsak. Det vises til vurderingene under proposisjonens kapittel 7.4.2. Vurderingene gjelder også for vilkår som må være oppfylt på uttakstidspunktet.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9.

Det vises for øvrig til proposisjonens kapittel 7.4.3 der den nye ordlyden for vilkårene som må være oppfylt på uttakstidspunktet er redegjort for og der de ulike elementene som inngår i disse vilkårene er nærmere vurdert, herunder:

- Ansatt og reell arbeidstaker, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav a
- Unntak fra kravet om ansatt og reell arbeidstaker, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 andre og tredje ledd
- Inntektskrav ved uttakstidspunktet, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav b
- Arbeidstakeren kan ikke være eller ha vært mottaker av privat AFP, betinget tjenstepensjon eller særalderspensjon, jf. lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav c og lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 andre ledd.
- Kriterier for om en kvalifiserer for offentlig eller privat AFP
- Uttak av AFP og alderspensjon fra folketrygden.

1.4.2.4 Overgangsregler

Gradvis innfasing av ansiennitetskrav

Det foreslås at kravet om ti års tjenestetid blir knyttet opp mot vilkårene ved uttakstidspunktet, og dermed gjøres reparerbart. Når det gjelder de særskilte kvalifikasjonskravene er det rimelig å tolke disse som en innfasing av ansiennitetsvilkåret ved fylte 62 år.

Man skal ikke kunne medregne ansiennitet fra privat AFP i de særskilte kvalifikasjonskravene for ansatte født i perioden 1963–1966. De særskilte kvalifikasjonskravene er rettet mot dem som allerede er i offentlig sektor.

De særskilte kvalifikasjonskravene er en innfasing av ansiennitetskravet, og de andre vilkårene knyttet til hovedarbeidsforhold mv. i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 første ledd må også være oppfylte for å ha rett til ny AFP via de særskilte kvalifikasjonskravene.

Det bes om at departementet klargjør hvordan tiårskravet skal forstås, om den aktuelle tjenestetiden må være omfattet av overføringsavtalen eller ikke, og om den aktuelle pensjonsordningen må omfatte ny AFP. Tjenestetid i denne sammenheng skal forstås som pensjonsgivende tjenestetid som er omfattet av overføringsavtalen. Det foreslås at dette presiseres i loven som pensjonsgivende tjenestetid i Statens pensjonskasse eller pensjonsordning Statens pensjonskasse har inngått overføringsavtale med.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 8 andre ledd.

1.4.2.5 Medregning av kvalifikasjonstid tilknyttet privat AFP

Tjenestepensjonsordningene innenfor overføringsavtalen har vurdert en annen løsning enn forslaget i høringsnotatet.

I dette forslaget er det siste ordning som foretar vilkårsvurderingen også av tid i privat AFP. Ansiennitet fra privat sektor håndteres som om den var opptjent i offentlig AFP og behandles etter offentlig sektors regler. Medlemmet vil da bare måtte forholde seg til siste ordnings behandling av sin sak, både ved vilkårsvurderingen og ved eventuelle klager på vedtaket. Lovforslaget er endret for å gjenspeile dette.

I påvente av en avklaring av eventuelle endringer av AFP-ordningen i privat sektor, foreslås det en midlertidig løsning for gjensidig medregning av ansiennitet mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor for årskullene 1963–1965.

Det legges til grunn at de som har siste del av ansiennitetsperioden i privat sektor vil søke om privat AFP. De som tilhører de aktuelle årskullene, og som får avslag på privat AFP på grunn av at de ikke oppfyller kravet om minst 7 av 9 år i ansiennitetsperioden, kan orienteres om at de kan søke om offentlig AFP fra SPK dersom de har jobbet i offentlig sektor i ansiennitetsperioden. Disse kan behandles på lik linje med ordinær offentlig AFP.

Det vil ikke være medregning i treårskravet som gjelder på uttakstidspunktet i den midlertidige løsningen for årskullene 1963–1965. Det vil si at en må oppfylle treårskravet i privat sektor for å få medregnet tid fra offentlig sektor.

Det presiseres at den midlertidige løsningen for årskullene født i perioden 1963–1965 også gjelder arbeidstakere som har vært tilknyttet offentlig AFP gjennom andre tariffområder enn det statlige. Disse vil få AFP fra Statens pensjonskasse, mens øvrig offentlig tjenestepensjon kan komme fra den kommunale tjenestepensjonsleverandøren. Det utelukkes ikke at i den praktiske gjennomføringen kan AFP fra Statens pensjonskasse i disse tilfellene utbetales via den kommunale tjenestepensjonsleverandøren.

Forslaget om at tid i private virksomheter med AFP-avtale skal kunne medregnes i vurderingen av om ansiennitetsvilkåret ved 62 år er oppfylt for ny offentlig AFP, opprettholdes. Tid i private virksomheter med AFP-avtale skal ikke medregnes i vurderingen av om vilkårene knyttet til uttakstidspunktet er oppfylt.

Ny offentlig AFP skal utformes mest mulig likt som privat AFP. Ordningene i privat og offentlig sektor vil likevel ikke være helt identiske, og det bør være en form for minstegrense for hvor kort tid en har vært i en ordning for å ha rett til ny AFP. Det bør også være kriterier for om en kvalifiserer for den private eller offentlige AFP-ordningen, blant annet fordi privat AFP gir om lag 7–9 pst. høyere årlig ytelse sammenlignet med ny offentlig AFP.

Privat og offentlig AFP vil fortsatt være to forskjellige ordninger, som kan utvikle seg på forskjellig måte i tiden fremover. Vilråene ved uttakstidspunktet er i tillegg reparerbare, og oppfyllelse av vilråene vil kunne oppnås ved å stå lenger i arbeid. Kravet om tre år sammenhengende som ansatt og reell arbeidstaker ved uttakstidspunktet er etablert i privat AFP, og det er derfor naturlig å ha tilsvarende krav i den offentlige ordningen.

Å ikke ha medregning i vilråene ved uttakstidspunktet vil kunne ha uheldige konsekvenser for dem som blir omfattet av virksomhetsoverdragelser, og som dermed flyttes mellom AFP-ordningene i privat og offentlig sektor utenfor deres kontroll.

Ansatte i private AFP-virksomheter, som gjennom virksomhetsoverdragelse blir offentlig ansatte, vil få medregnet ansienniteten de har i privat AFP når retten til ny offentlig AFP skal vurderes. Tilsvarende sikrer den midlertidige løsningen for gjensidig medregning for årskullene 1963–1965 at arbeidstakere som går fra offentlig sektor til en privat virksomhet med AFP-avtale, kan søke om offentlig AFP og få med seg ansiennitet fra begge sektorer.

Det foreslås ikke generell medregning mellom sektorene når det kommer til vilråene ved uttakstidspunktet.

Det vil være vanskelig å finne en varig løsning sammen med partene i privat AFP på utfordringen med virksomhetsoverdragelser, før eventuelle endringer i den private AFP-ordningen er avklart. Med den midlertidige løsningen for gjensidig medregning som er foreslått, vil arbeidstakeren få med seg ansienniteten mellom AFP-ordningene i begge retninger (ansiennitetskravet ved fylte 62 år). Det foreslås at man i den midlertidige løsningen for gjensidig medregning også tar med en særbestemmelse om virksomhetsoverdragelse, der man medregner tid fra begge sektorer også i vilråene ved uttakstidspunktet. Dette vil sikre at de første årskullene som er omfattet av ny offentlig AFP ikke mister retten til AFP ved å være omfattet av en virksomhetsoverdragelse, forutsatt at virksomhetene har AFP-avtale.

Tid i private virksomheter med AFP-avtale skal ikke medregnes i de særskilte ansiennitetskravene for årskullene 1963–1966. Ansatte i årskullene 1963–1966 kan enten oppfylle det ordinære ansiennitetsvilkåret, inkludert eventuelt medregnet ansiennitet fra privat sektor, eller oppfylle det særskilte ansiennitetsvilkåret for sitt årskull uten medregnet ansiennitet fra privat sektor.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7 andre ledd, § 8 første ledd bokstav a, § 9 fjerde ledd og AFP-tilskottsloven § 18 fjerde ledd.

1.4.2.6 Utestasjonerte arbeidstakere

Det er ikke særskilte problemstillinger knyttet til utestasjonerte arbeidstakere. Det avgjørende for å kvali-

fisere for ny AFP knytter seg til hvorvidt en jobber for en virksomhet som har tariffavtale om AFP. AFP er en tariffavtalefestet pensjonsordning.

1.5 Ny AFP og forholdet til betinget tjenestepensjon

1.5.1 INNLEDNING

Det fremgår av pensjonsavtalen fra 2018 at det skal innføres en ordning med betinget tjenestepensjon. Betinget tjenestepensjon blir et tillegg til alderspensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP, og gir økt sikkerhet for den fremtidige samlede pensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP.

Opptjeningsregler for betinget tjenestepensjon er innført fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere, jf. Prop. 87 L (2018–2019) Endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor) og Innst. 314 L (2018–2019). Regler for betinget tjenestepensjon går frem av kapittel 5 a i lov om Statens pensjonskasse.

I høringsnotatet fulgte departementet opp enkelte uavklarte punkter knyttet til forholdet mellom ny AFP og betinget tjenestepensjon. Det vises til proposisjonens kapittel 8.1, der forslagene i høringsnotatet er redegjort for, og kapittel 8.2, der høringsinstansenes syn fremkommer, herunder:

- Informasjon ved avslag av AFP
- Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP.

1.5.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Det vil komplisere regelverket uforholdsmessig dersom man kan bytte mellom offentlig AFP og betinget tjenestepensjon. Det vil kreve særskilte regler for avkorting eller samordning. Uføre og personer med særaldersgrense som går av med særalderspensjon vil være hovedgruppen av dem som ikke vil kvalifisere til ny AFP.

Det må foreligge avslag på offentlig AFP for å få betinget tjenestepensjon. Et krav om avslag på offentlig AFP, sammen med god informasjon om grunnlaget for avslaget, kan forhindre at betinget tjenestepensjon blir tatt ut til ugunst for den enkelte i tilfeller der rett til AFP er oppnådd eller kan oppnås.

En mulig løsning for å unngå at søknadsprosessen blir for omstendelig, er at pensjonsinnretningen automatisk vurderer om personen har rett til offentlig AFP ved en søknad om betinget tjenestepensjon.

Informasjons- og opplysningsplikt for tjenestepensjonsleverandørenes ved avslag på AFP støttes. Innspill om at avslagsvedtak bør fremgå av lov eller forskrift støttes ikke, da dette ligger innunder den alminnelige infor-

masjons- og opplysningsplikten som pensjonsleverandørene har.

Betinget tjenestepensjon skal ikke komme i tillegg til privat AFP. Tjenestepensjonsleverandørene og Arbeids- og velferdsetaten må etablere en hensiktsmessig informasjonsutveksling for å forhindre at betinget tjenestepensjon utbetales i tillegg til privat AFP. Det mangler hjemmel for å stanse betinget tjenestepensjon ved uttak av privat AFP, og det foreslås derfor en slik hjemmel. Det foreslås imidlertid ikke regler om tilbakebetaling av betinget tjenestepensjon dersom mottaker på et senere tidspunkt innvilges privat AFP.

Enkelte vil kunne oppnå en positiv økonomisk effekt dersom de først innvilges betinget tjenestepensjon og senere innvilges privat AFP. Det er partene i AFP i privat sektor som bestemmer hvilke ytelser som skal være diskvalifiserende for uttak av privat AFP. Det er grunn til å vurdere endringer i regelverket for privat AFP i lys av avtalen om ny offentlig tjenestepensjon, hvor det heter at betinget tjenestepensjon ikke skal komme i tillegg til ny AFP. Ny AFP må også omfatte den private AFP-ordningen. Det tas sikte på en videre prosess med partene i privat AFP, med mål om lov- eller vedtektsendringer som begrenser retten til privat AFP for personer som mottar eller har mottatt betinget tjenestepensjon.

Om det bør gis regler i forskrift som gir et mulighetsrom i tilfeller der det er blitt gjort feil som medlemmet/ordningen ikke hadde mulighet til å forutse eller forstå, vil vurderes i forskriftsarbeidet som skal gjøres.

Det vises til lovforslaget, lov om Statens pensjonskasse § 26 f og lov om pensjonsordning for sykepleiere § 11 f.

1.6 Ny AFP – organisering

1.6.1 INNLEDNING

Pensjonsavtalen omtaler ikke hvordan ny offentlig AFP skal organiseres. Det er gitt få føringer for dette i høringsnotatet. Det vises til proposisjonenes kapittel 9.1 og 9.2, der forslagene i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er redegjort for, herunder:

- Hjemler
- Vedtaksmyndighet og klagebehandling.

1.6.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Det foreslås at søknad om AFP skal rettes til tjenestepensjonsleverandørene og at de skal vurdere om den enkelte søker oppfyller vilkårene for AFP. Det legges opp til at leverandørene selv vurderer en hensiktsmessig måte å organisere ansvarsfordeling seg imellom på.

Det er vesentlig at tjenestepensjonsleverandørenes praktisering av regelverket ved behandling av søknader og beregning er mest mulig likt. Det legges opp til at tje-

nestepensjonsleverandørene i samråd finner en hensiktsmessig måte å samhandle på.

Ansvarsfordelingen mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse (SPK) for AFP mellom fylte 62 og 65 år følger i dag av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 5.

Denne bestemmelsen foreslås endret, slik at det fremgår at AFP i den nevnte perioden administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av AFP til medlemmer født i 1962 og tidligere. Dagens § 5 første ledd tredje punktum foreslås opphevet. Det fremgår av bestemmelsen at spørsmålet om en arbeidstaker er omfattet av tariffavtalen avgjøres av departementet. Det foreslås at det i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse § 13 lovfestes at ny offentlig AFP administreres av SPK, og at søknader om AFP for medlemmer født i 1963 og senere, skal sendes SPK. SPK skal behandle søknaden og beregne størrelsen på AFP-en ved en innvilgelse, mens Arbeids- og velferdsetaten utbetaler pensjonen.

Det foreslås at det fremkommer av lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse at Arbeids- og velferdsetaten (NAV) skal utlevere nødvendige opplysninger om forhold som etaten forvalter, og som er nødvendige for vilkårsprøving og beregning av AFP, samt for premieberegning og beregning av forventet pensjon. Videre foreslås det at Arbeids- og velferdsetaten skal utbetale AFP for de ordningene som etaten utbetaler AFP for i dag.

Videre foreslås det at Arbeids- og velferdsetaten må utlevere pensjonsbeholdningen beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 20. Etaten må ettersende tilvekst i opptjeningen for år til og med året pensjonisten fyller 61 år.

Etaten kan utveksle opplysninger om beholdningen direkte, og SPK kan selv omregne dette grunnlaget til en AFP-beholdning med satsene som går fram av loven.

Det legges opp til at Arbeids- og velferdsetaten utveksler informasjon med SPK om mottak av ytelser som etaten har oversikt over og som er nødvendig for vilkårsprøving av ny AFP. Taushetsplikten i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for dette.

Videre foreslås det i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 13 at SPK har rett til å innhente de opplysninger om arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold fra arbeidsgivere og tidligere arbeidsgivere som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

Det foreslås også lovfestet at ved søknad om avtalefestet pensjon, plikter søker å gi de opplysninger som er nødvendige for at SPK skal kunne vurdere om vedkommende har rett til AFP. Mottaker av pensjonen plikter å opplyse SPK om endringer som kan ha betydning for

pensjonens størrelse og for om vedkommende fortsatt har rett til pensjonen.

Det foreslås at det også for AFP for dem som er født i 1962 og tidligere, lovfestes en plikt til å gi de opplysninger som er nødvendige for at SPK og Arbeids- og velferdsetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til AFP og størrelsen på pensjonen. Forslaget til endring i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 5 gjelder i perioden mellom fylte 62 og 65 år. For AFP i perioden mellom fylte 65 og 67 år fremgår tilsvarende opplysningsplikt av lov om Statens pensjonskasse § 45.

Det følger også av lov om Statens pensjonskasse § 45 at SPK har hjemmel til å innhente nødvendige opplysninger for å forvalte de ordningene SPK administrerer fra blant annet arbeidsgiver, offentlig myndighet og institusjon som administrerer annen pensjons- eller trygdeordning uten hinder av taushetsplikt. SPK har nødvendig hjemmel for behandling av personopplysninger i lov om Statens pensjonskasse § 45 b. Lovforslaget er på bakgrunn av disse hjemlene noe endret sett i forhold til høringsforslaget.

Det foreslås at SPKs vedtak om AFP kan ankes inn for Trygderetten. Dette er en videreføring av gjeldende regler.

Det er i dag ikke er noen bestemmelse av administreringen av AFP i Pensjonsordning for apotekvirksomhet i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Det foreslås derfor endringer i lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 nytt tredje ledd. Bestemmelsen er utformet på tilsvarende måte som etter § 5 første ledd i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

Når det gjelder at tjenstepensjonsleverandørene mangler tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for informasjonsutveksling som er nødvendig for å kunne behandle søknader om AFP, vises det til at Finansdepartementet har igangsatt et arbeid med et høringsforslag med sikte på å få nødvendig hjemmelsgrunnlag på plass før 2025. Det vil så bli vurdert om det er behov for ytterligere hjemmelsgrunnlag i regelverk som departementet selv har ansvar for, blant annet i forskrift om Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret.

Det vises til lovforslaget, lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 5 og § 13 og lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 3 tredje ledd.

1.7 Ny AFP – finansiering

1.7.1 INNLEDNING

I dag er AFP i offentlig sektor ulikt finansiert i de ulike ordningene. Ordningene er delvis forhåndsfinansi-

ert, delvis løpende finansiert og delvis finansiert med engangspremier. Graden av utjevning av premien for AFP varierer i dag mellom aktørene, og før og etter 65 år.

Det vises til proposisjonens kapittel 10, der beskrivelsen i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er nærmere beskrevet, herunder:

- Premieberegning og grad av forhåndsfinansiering
- Refusjon internt i offentlig sektor
- Refusjoner mellom ordninger som ikke er part i overføringsavtalen
- Regnskapsføring.

1.7.2 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

1.7.2.1 Generelt

De fleste høringsinstansene støtter beskrivelsen av finansieringen som må på plass. Det legges til grunn at tjenestepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter å finansiere ny AFP på innenfor eksisterende regelverk.

1.7.2.2 Regnskapsføring

Når det gjelder regnskapsreglene for foretak som følger regnskapsloven, vises det til regnskapslovens system med regnskapsprinsipper som utfylles av hhv. norske og internasjonale regnskapsstandarder. Regnskapsstandardene har definisjoner av «innskuddsbaserte ordninger», mens ordninger som ikke oppfyller disse kriteriene anses som ytelsesbaserte.

Veiledningen fra Norsk Regnskapsstiftelse gir blant annet anvisning på klassifiseringen av de ulike AFP-ordningene.

Regnskapsreglene for kommuner mv. følger av kommuneloven og standarder fra GKRS (God kommunal regnskapsskikk).

De statlige regnskapsstandardene (SRS) gjelder kun for virksomheter som er en del av staten som juridisk person.

Det vises til at tolkning av forsikringsvirksomhetsloven § 3-24 bør rettes til Finansdepartementet som ansvarlig departement for loven.

1.8 Forholdet til EØS-avtalen

1.8.1 TRYGDEFORORDNINGEN

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om koordinering av trygdeordninger (trygdeforordningen) er en del av EØS-avtalen. Forordningen er inkorporert gjennom folketrygdloven § 1-3 a, hvor det fremgår at forordningen gjelder som lov.

Det er vurdert om ordningen med offentlig AFP er omfattet av trygdeforordningens saklige virkeområde, og man har konkludert med at offentlig AFP ikke er «lovgivning» i trygdeforordningens forstand og dermed

faller utenfor trygdeforordningens saklige virkeområde, jf. artikkel 3 nr. 1, jf. artikkel 1 bokstav l. Det vises til proposisjonens kapittel 12 der dette er detaljert begrunnet.

1.8.2 EØS-AVTALENS HOVEDDEL

Bestemmelsene i EØS-avtalens hoveddel gjelder, med visse modifikasjoner, som norsk lov, jf. lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) § 1. Særlig relevant for offentlig AFP er retten til fri bevegelighet.

Det er i proposisjonen vist til Artikkel 28 og 29.

En sentral problemstilling synes å være om EØS-avtalens hoveddel krever at det i visse tilfeller skjer medregning av relevant tid i andre EØS-land, ved vurderingen av om vilkårene for AFP er oppfylt. Det legges til grunn at uavhengig av om EØS-avtalens hoveddel skulle kreve slik medregning av tid, ville det bare vært aktuelt å se hen til ordninger som har tilstrekkelig like formål og tilhørende vilkår, riktignok slik at mindre forskjeller som ikke har betydning for oppnåelsen av formålet med ordningen ikke kan utelukke medregning.

Man er ikke kjent med ordninger i andre EØS-land som er tilstrekkelig like norsk offentlig AFP med hensyn til formål og tilhørende vilkår, og det vurderes derfor at spørsmålet om medregning av tid ikke kommer på spissen.

1.9 Mulig reformert AFP i privat sektor og pensjonsavtalen

Pensjonsavtalen fra 3. mars 2018 sier at dersom det skjer store, uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, for eksempel endringer i AFP-ordningen i privat sektor, kan partene endre avtalen. LO og NHO ble i tariffoppgjøret 2018 enige om å utrede alternativer til dagens AFP-ordning i privat sektor.

Utredningen ble sluttført våren 2021, jf. «Utredning av en mulig reformert AFP-ordning i privat sektor».

I rapporten beskrives en skisse til en modell som et utgangspunkt for forhandlinger om en reformert AFP-ordning. Dette ble imidlertid ikke løftet inn i tariffoppgjøret våren 2022.

På bakgrunn av LO-kongressens pensjonspolitiske vedtak fra juni 2022 og at Fellesforbundet på landsmøter høsten 2023 vedtok en pensjonspolitisk uttalelse, hvor de «avviser LOs forslag til reformert AFP», og at landsmøtet vil «ta utgangspunkt i dagens ordning og forbedre denne», kan det ikke utelukkes at LO og NHO avtaler større endringer i AFP-ordningen i privat sektor i forbindelse med tariffoppgjøret 2024, selv om det er usikkert om eventuelle endringer vil ta utgangspunkt i gjeldende ordning eller reformskissen fra utredningen 2021.

Det er behov for å regelfeste den AFP-ordningen som er beskrevet i pensjonsavtalen fra 3. mars 2018, og partene i offentlig sektor må vurdere sin AFP-ordning på ny dersom det blir enighet i privat sektor om en omlegging. Skissen til reformert AFP som er utredet i privat sektor kan ikke virke parallelt med AFP-ordningen som er avtalt i offentlig sektor uten tilpasninger. Det vil kunne være behov for å vurdere en mulig omlegging til reformert AFP også i offentlig sektor. Det vil ikke være mulig å regelfeste og iverksette en eventuelt reformert AFP i tide slik at ytelsen kan utbetales til 1963-kullet som fyller 62 år i 2025.

1.10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ny AFP var inkludert i anslaget på økonomiske konsekvenser som ble presentert i Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenstepensjon. Det er krevende å vurdere de økonomiske konsekvensene knyttet til omleggingen av pensjonsordningene i offentlig sektor, siden deler av pensjonsreformen – levealdersjustering og nye regler for regulering av pensjon under utbetaling – allerede var innført.

Det er ikke formålstjenlig å anslå de økonomiske konsekvensene av omleggingen av AFP-ordningen isolert sett – både fordi det er vanskelig å se for seg en omlegging av AFP-ordningen, samtidig med en videreføring av den gamle bruttoordningen, og fordi opptjeningssatsene i de ulike elementene av offentlig tjenstepensjon henger sammen og er fastsatt simultant. Det vises derfor til Prop. 87 L (2018–2019) om ny offentlig tjenstepensjon for en samlet vurdering av de økonomiske konsekvensene av omleggingen av offentlig tjenstepensjon.

Pensjonsavtalen legger til grunn medregning av ansiennitet mellom privat og offentlig sektor. Merutgiftene er anslått til 116 mill. kroner i 2030, 265 mill. kroner i 2040, og 372 mill. kroner i 2050. De årlige merutgiftene når ordningen er fullt innfasert, rundt 2060, er anslått til om lag 415–430 mill. kroner. Dette utgjør om lag 2–3 pst. av de anslåtte utgiftene til ny offentlig AFP. Beregningene tar ikke hensyn til at ensidig medregning kan påvirke overgangsratene fra privat til offentlig sektor, og kostnadene kan øke dersom overgangsratene øker som følge av regelendringene.

Selv om AFP-utgiftene kun øker med 2–3 pst. som følge av medregning, vil en større andel enn 2–3 pst. av de offentlig ansatte få innvilget AFP som følge av medregning av ansiennitet fra privat sektor. Offentlig ansatte som ikke har rett til AFP, vil få betinget tjenstepensjon. Dette demper konsekvensene for den enkelte av å falle ut av AFP-ordningen, og vil samtidig medføre at de merutgiftene til ny offentlig AFP som følger av medreg-

ning, motsvares av mindreutgifter til betinget tjenstepensjon.

På lengre sikt, når ordinære ansiennitetsvilkår er fullt innfasert, vil medregning av tid fra privat sektor øke AFP-utgiftene (ekskl. betinget tjenstepensjon) i offentlig sektor med 4–5 pst. Dette indikerer at om lag 5 pst. av offentlige ansatte vil ha behov for medregning av ansiennitet fra privat sektor for å få rett til AFP i offentlig sektor.

De årlige merutgiftene knyttet til den midlertidige ordningen for gjensidig medregning for årskullene 1963–1965 er anslått til 20 mill. kroner i 2025, 47 mill. kroner i 2026, og 73 mill. kroner i 2027. De årlige merutgiftene kan forventes å flate ut på om lag 85 mill. kroner i 2028, og vil etter hvert reduseres gradvis mot null frem til omtrent 2060.

Merutgiftene knyttet til at kravet om 10 års tjenestetid gjøres reparerbart vil være lave, og kun knyttet til årskullene 1963–1966, som er omfattet av særskilte kvalifikasjonskrav.

Fremskriving av pensjonsutgiftene mange tiår frem i tid er usikre. Særaldersgrensene bidrar også til økt usikkerhet.

Forslaget til ny offentlig AFP er kjønnsnøytralt. Gjennomsnittlig utbetalt pensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene er høyere for menn enn for kvinner. Dette skyldes primært faktorer utenfor pensjonssystemet. Kjønnsnøytrale delingstall medfører på den andre siden at kvinner – som har høyere forventet levealder enn menn – får høyere samlet pensjon enn det de ville fått dersom delingstallene skulle reflektert den forventede gjenstående levalderen for hvert kjønn for seg.

Det er flere kvinner enn menn i offentlig sektor, og kvinner benytter seg i større grad av gjeldende AFP-ordning. Tatt ut fra 62 år vil ny offentlig AFP for flertallet gi noe lavere utbetaling sammenlignet med AFP-ordningen slik den er utformet for årskullene til og med 1962. En omlegging til ny AFP er en ulempe for dem som uansett ville sluttet i arbeid ved 62 år. Med utgangspunkt i dagens avgangsmønster vil det være en høyere andel kvinner som slutter i arbeid ved 62 år og som dermed taper på omleggingen. Samtidig må ny offentlig AFP ses som et delelement i en helhetlig pensjonsløsning for offentlig ansatte, og det er ikke åpenbart om og ev. hvordan en kan vurdere de likestillingsmessige konsekvensene av ny offentlig AFP isolert fra de øvrige regelendringene som allerede er vedtatt.

Det vises til Prop. 87 L (2018–2019) om ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor der det ble redegjort for hvordan de nye ordningene vil slå ut for den enkelte.

Utgiftene til gjeldende AFP-ordning anslås til om lag 12 mrd. kroner i 2022. Til tross for at kvinner i gjennomsnitt har lavere opptjening enn menn, utgjør kvin-

ners andel om lag 70 pst. av AFP-utgiftene i offentlig sektor. Når AFP-ordningen i offentlig sektor gjøres om til en supplerende ordning som ikke er betinget av at en slutter helt eller delvis i arbeid, er det forventet at kvinners andel av AFP-utgiftene vil reduseres noe. Beregninger anslår at de årlige utgiftene til ny AFP og betinget tjenestepensjon vil utgjøre om lag 20 mrd. 2022-kroner mot slutten av århundret, når betinget tjenestepensjon er fullt innfaset. De årlige utgiftene for kvinner vil utgjøre om lag 65 pst., mot 35 pst. for menn. Kjønnsubalansen i årlige utgifter skyldes i stor grad at fremskrivingene legger til grunn at det også i fremtiden vil være en høyere andel kvinner som jobber i offentlig sektor.

En høyere andel kvinner i offentlig sektor motsvarer av en høyere andel menn i privat sektor. Kjønnforskjellene mellom sektorene vil også påvirke i hvilken grad hhv. kvinner og menn drar nytte av medregning av tid mellom offentlig og privat sektor. Beregninger viser at merutgiftene som følger av medregning av ansiennitet fra private AFP-virksomheter, vil være høyere for menn enn for kvinner. Når de ordinære ansiennitetsvilkårene er fullt innfaset, vil medregning øke de årlige utgiftene til offentlig AFP, inkl. betinget tjenestepensjon, med om lag 4 pst. for menn, mot i underkant av 2 pst. for kvinner.

Ny AFP vil ha administrative konsekvenser for tjenestepensjonsleverandørene, Arbeids- og velferdsetaten og Fellesordningen for AFP i privat sektor. Det er for tidlig å gi et kvalifisert anslag på kostnadene knyttet til utvikling og drift av nødvendige tjenester for ny AFP.

2. Komiteens behandling

Komiteens utkast til innstilling når det gjelder proposisjonens pkt. 5.2 «Departementers vurdering» under proposisjonens Kapittel 5 Ny AFP – overordnende og prinsipielle spørsmål og pkt. 7.4.2 «Vilkår som må være oppfylt ved 62 år» under proposisjonens kapittel 7 Ny AFP – kvalifikasjonsregler, har vært forelagt Stortingets presidentskap til uttalelse, jf. vedtak i Stortinget 18. desember 2023.

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det 18. januar 2024 avholdt høring i saken.

Følgende instanser deltok på høring:

- LO Kommune og LO Stat
- YS
- Akademikerne
- Unio
- Norsk Sykepleierforbund
- Pensjonistforbundet
- Pensjon for alle
- Arbeidsgruppa for rettfærdig tjenestepensjon.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Marie-Helene H. Brandsdal, Per Vidar Kjølmoen, Tuva Moflag og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Tor Inge Eidesen og Per Olaf Lundteigen, fra Fremskrittspartiet, Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø og lederen Freddy André Øvstegård, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til at forslagene i proposisjonen omhandler avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig sektor for ansatte som er født i 1963 eller senere. Forslagene følger opp punkt 3 i avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor. Komiteen viser til at det ble avholdt felles høring om Prop. 35 L (2023–2024) Endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon) og Prop. 37 L (2023–2024) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (styrket insentiv til å jobbe lenger) den 18. januar 2024, der åtte instanser deltok.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, viser til at avtalen om omlegging av AFP i offentlig sektor er en del av det bredere arbeidet med pensjonsreformen. En omlegging av offentlig tjenestepensjon gir offentlig ansatte bedre muligheter til å kompensere for levealdersjusteringen samt bidra til å bygge ned mobilitetshindre mellom offentlig og privat sektor.

Komiteen viser til at dagens AFP i offentlig sektor er en ren tidligpensjonsordning som gis i alderen 62–67 år, etter særskilte regler. Avtalen om ny offentlig AFP innebærer at AFP skal legges om til en livsvarig påslagsordning utformet etter mønster av privat sektor.

Ny AFP – overordnede og prinsipielle spørsmål

Komiteen viser til at det er noe ulike syn i hva som legges i begrepet «etter mønster av privat AFP». Departementet vektlegger at kvalifikasjonskravene bør være mest mulig like i privat og offentlig sektor. Høringsinstansene legger videre vekt på behovet for et entydig regelverk, slik at man ikke risikerer å falle utenfor ordningen på grunn av uklarheter og ulike tolkninger. Komiteen viser til at flere av høringsinstansene påpeker at regelverket med fordel kan forenkles, og det er behov for ytterligere presiseringer i lov eller forskrift. Ko-

komiteen slutter seg til dette, og viser til at departementet vil foreslå ytterligere presiseringer og detaljer i forskrift. Forslag til forskrifter blir sendt på høring i løpet av våren 2024.

Komiteen viser til at det i vedlegg 1, «Fremforhandlet løsning. Avtale om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor», fremkommer følgende under punkt 3, tredje avsnitt om medregning:

«Ansatte født i 1963 eller senere skal ha en ny AFP-ordning som er utformet etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor. Det forutsettes at det etableres systemer for medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor, slik at kvalifikasjonstid fra privat sektor kan medregnes i offentlig sektor og omvendt.»

Komiteen viser til at avtalen ikke spesifiserer hvordan systemer for gjensidig medregning av kvalifikasjonstid og refusjoner mellom AFP-ordningene i offentlig og privat sektor skal implementeres og finansieres. I proposisjonen foreslås det at kvalifikasjonstid fra privat sektor medregnes i offentlig sektor. I departementets høring påpekte KS og Samfunnsbedriftene at det er viktig at departementet intensiverer arbeidet med å avklare med partene tilknyttet Fellesordningen for AFP, at de vil gjennomføre nødvendige vedtektsendringer, slik at kvalifikasjonstid i offentlig sektor kan medregnes.

Komiteen viser til at selv om lovforslaget gjelder grupper som er omfattet av statlig tariffavtale om avtalefestet pensjon, er det forutsatt at også andre grupper gis rett til AFP på samme vilkår, blant annet ved at ansatte i kommunal sektor omfattes av AFP-ordningen gjennom tariffavtaler. Komiteen viser videre til at det i proposisjonen fremgår at det for dommere i lagmannsrett og tingrett er inngått en protokoll der disse gis rett til AFP på samme vilkår som er avtalt i hovedtariffavtalen i staten. Som Norsk sykepleierforbund (NSF) i sitt høringsinnspill til Stortinget har vist til, er det også sykepleiere som i dag omfattes av offentlig AFP gjennom avtale med sin private arbeidsgiver, uten at det foreligger en tariffavtale. Komiteen legger til grunn at slike avtaler fortsatt kan inngås, også når den offentlige AFP-ordningen legges om.

Beregnings- og uttaksregler for ny AFP

Komiteen viser til at beregnings- og uttaksregler for AFP følger av avtalen fra 2018, og til prinsippet om at ny AFP skal utformes etter mønster av privat AFP. Komiteen viser til at beregning av AFP i offentlig sektor beregnes som 4,21 pst. av årlig pensjongivende inntekt opptil 7,1 G i alderen 13–61 år. Årlig AFP skal beregnes ved at AFP-beholdningen divideres med folketrygdens delingsstall. Ved uttak etter fylte 70 år, benyttes delingsstallet ved fylte 70 år. Komiteen viser til at departe-

mentet foreslår at AFP fritt kan kombineres med arbeidsinntekt, men at AFP ikke kan tas ut gradert. Komiteen viser til at AFP skal reguleres som pensjon fra folketrygden, altså med gjennomsnitt av lønns- og prisvekst.

Ny AFP – kvalifikasjonsregler

Komiteen viser til at det er ulike kvalifikasjonskrav ved henholdsvis 62 års alder og ved uttakstidspunktet.

Komiteen viser til at vilkår som må være oppfylt ved 62 år omhandler krav om arbeidstakerforhold i 7 av de 9 siste årene, hovedarbeidsforhold og stillingsprosent. Videre er det krav om at man ikke har hatt annen pensjongivende inntekt som overstiger inntekten i hovedarbeidsforholdet i de samme 7 av 9 år, samt at man de siste tre årene før fylte 62 år ikke har mottatt pensjon eller ytelser uten arbeidsplikt som overstiger 1,5 G, med unntak for uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra offentlig eller privat tjenstepensjonsordning.

Komiteen viser til at vilkår som må være oppfylt ved uttak omhandler ansettelse i tre år før uttakstidspunktet i minst 20 pst. stilling, krav til pensjongivende inntekt ved henholdsvis uttakstidspunkt og foregående inntektsår, samt at man ikke har vært mottaker av AFP eller uføretrygd etter fylte 62 år. Komiteen viser til proposisjonen for utdyping og presisering av de ulike kvalifikasjonskravene. Komiteen slutter seg til at utfyllende bestemmelser kan fastsettes i forskrift.

Komiteen viser til foreslåtte overgangsregler for årskullene 1963–1966. Etter innspill fra arbeidstakerorganisasjonene foreslår departementet at kravet om ti års tjenestetid skal gjelde ved uttakstidspunktet, slik at dette kriteriet gjøres reparerbart. Videre foreslås det gradvis innfasing av ansiennitetskravene for årskullene 1963–1966.

Komiteen viser til at departementet foreslår at ansiennitet fra privat AFP skal telle med ved utmåling av ny offentlig AFP. For årskullene 1963–1965 foreslås det gjensidig medregning, slik at ansatte i privat sektor med ansiennitet fra offentlig sektor kan få rett til offentlig AFP. Komiteen viser til at dette er en midlertidig løsning som bare omfatter de nevnte årskull, i påvente av eventuelle endringer av AFP-ordningen i privat sektor.

Ny AFP og forholdet til betinget tjenstepensjon

Komiteen viser til at det i henhold til pensjonsavtalen av 2018 skal innføres en ordning med betinget tjenstepensjon for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP. Betinget tjenstepensjon blir et tillegg til alderspensjonen, og opptjeningsreglene er innført fra 2020 for ansatte født i 1963 eller senere. Komiteen viser til at det er delte meninger blant høringsinstansene om ny offentlig

AFP og betinget tjenestepensjon skal være gjensidig utelukkende. Departementet legger til grunn at det skal foreligge avslag på offentlig AFP for å få betinget tjenestepensjon, og viser til at det vil komplisere regelverket uforholdsmessig dersom man kan bytte mellom offentlig AFP og betinget tjenestepensjon. Komiteen vil understreke behovet for god informasjon, slik at ansatte kan ta et informert valg før de tar ut betinget tjenestepensjon. Det må være godt opplyst om hvorvidt man senere kan kvalifisere for AFP gjennom såkalt reparerbare kriterier.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at betinget tjenestepensjon ikke skal komme i tillegg til privat AFP. Dersom en mottaker av betinget tjenestepensjon får innvilget privat AFP, skal utbetaling av betinget tjenestepensjon opphøre. I proposisjonen foreslås det en hjemmel for å sikre dette.

Ny AFP – organisering

Komiteen viser til at departementet foreslår at søknad om AFP skal rettes til tjenestepensjonsleverandørene, og at det er leverandørene som vurderer om den enkelte søker oppfylder vilkårene for AFP. Komiteen vil understreke behovet for god samhandling og felles rutiner på tvers av leverandørene, slik at man sikrer enhetlig praksis knyttet til behandling av søknader. Videre viser komiteen til at departementet foreslår at Arbeids- og velferdsetatens rolle skal begrenses til å levere opplysninger som etaten forvalter, og som er nødvendige i beregning og vilkårsprøving av AFP, levere opplysninger som er nødvendige i premieberegning, bidra til pensjonsprognoser samt utbetale AFP for de ordningene etaten har ansvaret for å utbetale i dag. Komiteen vil understreke behovet for god samhandling mellom Nav og pensjonsleverandørene for å bidra til bedre oversikt for den enkelte om egen pensjon.

Ny AFP – finansiering og økonomiske konsekvenser

Komiteen viser til at AFP i offentlig sektor finansieres ulikt i de ulike ordningene. Ordningen er delvis forhåndsfinansiert, delvis løpende finansiert og delvis finansiert med engangspremier. Komiteen viser til at departementet legger til grunn at tjenestepensjonsleverandørene finner hensiktsmessige måter å finansiere ny AFP på innenfor eksisterende regelverk.

Komiteen viser til at de årlige merutgiftene ved medregning fra privat sektor i offentlig AFP er anslått til 116 mill. kroner i 2030, 265 mill. kroner i 2040, 372 mill. kroner i 2050, og 415–430 mill. kroner når ordningen er fullt innfaset rundt 2060. De årlige merutgiftene til den midlertidige ordningen for gjensidig medregning for

årskullene 1963–1965 er anslått til 20 mill. kroner i 2025, 47 mill. kroner i 2026 og 73 mill. kroner i 2027. Det anslås at kostnaden når toppen i 2028 med 85 mill. kroner, og at det deretter reduseres gradvis mot null i omtrent 2060.

Øvrige temaer

Komiteen viser til at det også gjøres endringer og tekniske tilpasninger i flere andre lover. Dette gjelder lov om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs, lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser, lov om pensjonsordning for sykepleiere, lov om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., lov om folketrygd samt lov om avtalefestet pensjon for medlemmer i Statens pensjonskasse. Komiteen merker seg at AFP fra Pensjonsordning for apotekvirksomhet fortsatt skal være en tidligpensjonsordning i perioden mellom fylte 62 år og 67 år. Komiteen viser også til at det gjøres flere tilpasninger i lov om folketrygd som følge av nye regler for folketrygdens etterlatteordninger, i henhold til lovvedtak i 2020 og lovens ikrafttredelse 1. januar 2024.

Komiteens avsluttende merknader

Komiteen viser for øvrig til høringsinnspill fra NSF om lovfesting av AFP i sykepleierpensjonsloven og peker på at det kan komme til å være enkelte grupper av sykepleiere som står utenfor en AFP-ordning, og som av den grunn kan få en lavere livsvarig pensjon enn øvrige sykepleiere. Komiteen vil understreke viktigheten av at offentlig godkjente sykepleiere som arbeider i institusjoner under sykepleierpensjonsloven, ikke skal miste muligheten til en AFP-ordning som følge av lovforslagene som fremmes i denne proposisjonen. Komiteen mener det er viktig å sikre et sammenhengende og enhetlig pensjonssystem for sykepleiere, både for å ivareta muligheten for mobilitet i arbeidslivet samt å sikre likeverdige pensjonsvilkår.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet, mener det er mange hensyn som må ivaretas i pensjonssystemet. Personer må gis en grunnsikring som ivaretar et grunnleggende inntektsnivå, uavhengig av tidligere inntekt. Samtidig er det viktig at personer som kan velge å stå lenger i arbeid, får uttelling for å bli stående lenger i arbeid. Pensjonssystemet og dets virkninger må være forståelig for folk og forutsigbart, slik at man kan ta gode og informerte valg. Pensjonsordningene må også være bærekraftige, både økonomisk, sosialt og politisk, slik at systemet kan stå seg over lengre tid.

Flertallet viser til at den tidligere ordningen for avtafestet pensjon i offentlig sektor, og ordningen som eksisterte i privat sektor før 2011, ga veldig svake insentiver til å stå lenger i arbeid etter fylte 62 år. Selv for personer som kunne og ønsket å stå i arbeid etter fylte 62 år, fikk man ikke nevneverdig høyere pensjonsnivå ved å stå lenger i jobb. I 2011 ble AFP i privat sektor lagt om til å bli en livsvarig påslagsordning. Flertallet viser til omtale i kapittel 4.4 i Meld. St. 6 (2023–2024) Et forbedret pensjonssystem med en styrket sosial profil, om utvikling i avgangsalder blant arbeidssføre, som viser at den gruppen som i størst grad har stått lenger i arbeid siden pensjonsreformen ble innført, er ansatte i privat sektor med AFP. Median avgangsalder fra arbeidslivet for ansatte med privat AFP for 1944-kullet var i underkant av 64 år, mens den for 1955-kullet var nærmere 65,5 år. For offentlig ansatte, som fortsatt har en AFP-ordning som gir liten uttelling for å stå lenger i jobb, har utviklingen i median avgangsalder fra 1944-kullet til 1955-kullet derimot vært meget svak. Flertallet understreker viktigheten av at det samlede pensjonssystemet – både folketrygden, tjenestepensjon og avtafestet pensjon – gjør at alle som kan og vil stå lenger i arbeid, faktisk får uttelling for å bli stående i jobb. En omlegging av den avtafestede pensjonen i offentlig sektor sikrer at offentlig sektor får uttelling gjennom denne pensjonen for å velge å stå lenger i arbeid.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, understreker viktigheten av å sikre et forståelig og enkelt pensjonssystem. Det er uheldig at man med dagens system ikke fritt kan bevege seg på tvers av offentlig og privat sektor uten å risikere å miste avtafestet pensjon. Dette flertallet mener det er positivt at man med denne proposisjonen får på plass medregning av kvalifikasjonstid fra privat sektor for personer som går over til stilling i offentlig sektor. Det er derimot meget uheldig at regjeringen og partene i den private AFP-ordningen ikke har fått på plass systemer for medregning av kvalifikasjonstid fra offentlig sektor for personer som går over til stilling i det private, utover forslaget om en overgangsordning for årskullene født i perioden 1963–1964. Dette flertallet legger til grunn at regjeringen går i dialog med fellesordningen for AFP for å få på plass systemer for dette, i tråd med avtalen fra 2018. Dette flertallet understreker samtidig at den største utfordringen med AFP-ordningen, både i privat og offentlig sektor, dreier seg om at ordningen har flere fallgruver som kan medføre at personer mister hele ytelsen fordi de ikke fyller kvalifikasjonskravene i en kort periode. Dette flertallet viser til at partene i arbeidslivet har arbeidet med sikte på mulige endringer i ordningen for å legge til rette for økt mobilitet i arbeidslivet og å fjerne fallgruvene som eksisterer i dagens ordning. Dette fler-

tallet forventer at partene vil evne å komme frem til endringer i ordningen som vil ivareta disse hensynene. Dette flertallet forventer at regjeringen, i tråd med de politiske målsettingene stadfestet i Hurdalsplattformen, vil bidra konstruktivt for å få på plass en omlegging av AFP-ordningen i privat sektor.

Dette flertallet viser til innspill under komiteens høring i saken om at kravet om 3-års kvalifikasjonstid i offentlig AFP før uttak virker unødvendig og kan motvirke hensynet til mobilitet mellom sektorer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt er svært kritiske til regjeringens forslag til ny AFP i offentlig sektor. Disse medlemmer er for en AFP-ordning slik AFP opprinnelig var tenkt: som en sliterordning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker i tillegg mer fleksibilitet i AFP-ordningen, blant annet ved at man kan overføre AFP mellom offentlige og private aktører, så lenge begge har en AFP-avtale.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at det som ligger som forslag i dag, er en klipp-og-lim av dagens AFP i privat sektor. Det mangler mulighet til å ta med AFP mellom privat og offentlig sektor, og muligheten til å tegne en egen AFP-avtale i KLP ikke blir ivaretatt. I tillegg til dette, mener disse medlemmer at man også tar med dagens utfordringer i privat AFP over til offentlig AFP. Dette er feil vei å gå, hvis man skal ha en god AFP som tar mest hensyn til dem med fysisk og psykisk tunge yrker.

Disse medlemmer er også bekymret over kravene til kvalifisering for å få ny AFP i offentlig sektor. Disse medlemmer mener det er uholdbart at forslaget gjør at store grupper i offentlig sektor ikke vil oppfylle vilkårene og derfor ender med en lavere pensjon. Premisset burde være at når AFP gjøres om til et livsvarig tillegg i pensjonen, skal den også omfatte flest mulig. Disse medlemmer mener at forslaget om betinget tjenestepensjon som alternativ, ikke svarer på utfordringen som de strenge vilkårene for å kunne få ny AFP gir pensjonssystemet.

Den årlige undersøkelsen utført av Senter for seniorpolitikk, Norsk seniorpolitisk barometer, viser at arbeidsgivere nøler med å innkalle folk over 57 år til intervju. Skulle du være så uheldig å miste jobben din i løpet av de siste ni årene før du skal bli pensjonist, og sliter med å få ny jobb da arbeidsgiverne er kritiske til å innkalle seniorer til intervju, kan du risikere å miste hele den opparbeidede AFP-en. Dette er en trend disse medlemmer er svært bekymret over, og disse medlemmer er derfor kritiske til den nye AFP-ordningen i offentlig sektor.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at endringene regjeringen foreslår, er en nødvendig oppfølging av enigheten mellom partene i 2018 som skal tre i kraft fra 2025. Disse medlemmer mener det er positivt at AFP i offentlig sektor blir likere den som er i privat sektor, og at denne nå omlegges til en livsvarig påslagsordning. Dette er grep som både vil gjøre mobiliteten i arbeidslivet bedre ved at det er enklere å bytte jobb mellom offentlig og privat sektor, og det vil redusere insentivene for å gå av tidligere for å motta ytelsen. Disse medlemmer vil ellers vise til sine merknader i forbindelse med Stortingets behandling av Meld. St. 6 (2023–2024) Et forbedret pensjonssystem med styrket sosial profil, jf. Innst. 233 S (2023–2024) om omtale av AFP i både offentlig og privat sektor.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at avtalen om offentlig AFP fra 2018 sier at AFP i offentlig sektor skal etableres «etter mønster av» AFP-ordningen i privat sektor, og mener at dette betyr en større åpning for å fastsette andre regler for offentlig AFP enn det regjeringen foreslår. Disse medlemmer peker på at det kopieres regler som er utfordrende for ansatte i privat sektor i dag, og som dermed også får overslag til offentlig sektor. Videre viser disse medlemmer til høringsvar fra LO Stat og LO Kommune, som er kritiske til at regjeringens forslag ikke er i tråd med deres oppfatning av avtalen fra 2018. Disse medlemmer deler dette synet, og er særlig kritiske til at det opprettes et nytt hull i AFP-ordningen som ikke var omtalt i avtalen, knyttet til ansiennitetsberegning.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sørger for at medregning av ansiennitet mellom privat og offentlig avtalefestet pensjon (AFP) også skal gjelde treårsregelen.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som vil sikre at flere får rett på offentlig avtalefestet pensjon (AFP), herunder sikre at personer som bytter mellom offentlig og privat sektor kort tid før uttak av AFP ikke blir ekskludert fra ordningen, at personer med flere mindre stillingsbrøker får rett på AFP og at man fortsatt kan kombinere uføretrygd og AFP.»

4. Uttalelse fra Stortingets presidentskap

Komiteens utkast til innstilling har vært forelagt Stortingets presidentskap til uttalelse, jf. vedtak i Stortinget av 18. desember 2023.

Stortingets presidentskap uttaler følgende i brev av 7. mars 2024:

«Presidentskapet viser til arbeids- og sosialkomiteens utkast til innstilling datert 5. mars 2024 til Prop. 35 L (2023–2024) om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon).

Presidentskapets medlemmer viser til komiteens merknader i arbeids- og sosialkomiteens utkast til innstilling kapittel 3 knyttet til proposisjonens kapittel 5.2 og 7.4.2, og har ingen ytterligere merknader.»

5. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sørger for at medregning av ansiennitet mellom privat og offentlig avtalefestet pensjon (AFP) også skal gjelde treårsregelen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som vil sikre at flere får rett på offentlig avtalefestet pensjon (AFP), herunder sikre at personer som bytter mellom offentlig og privat sektor kort tid før uttak av AFP ikke blir ekskludert fra ordningen, at personer med flere mindre stillingsbrøker får rett på AFP og at man fortsatt kan kombinere uføretrygd og AFP.

6. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (ny avtalefestet pensjon)

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 3 skal lyde:

3. Alderspensjon ytes til og med den kalendermåned pensjonisten fyller 67 år, eller til den kalendermåned pensjonisten får uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger etter lov om folketrygd for hel uførhet

eller full avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d*.

§ 5 nr. 2 skal lyde:

2. For pensjonist som har uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger etter lov om folketrygd for mindre enn hel uførhet eller gradert avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d*, bortfaller en forholdsmessig del av alderspensjonen som svarer til uføregraden eller pensjonsgraden.

§ 16 nr. 1 første ledd bokstav e skal lyde:

- e. på det tidspunkt vilkårene i bokstav a til d er oppfylt, ikke får uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden for hel uførhet eller full avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d*.

II

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 21 fjerde ledd skal lyde:

Rett til alderspensjon etter fylte 65 år har også arbeidstaker som har fratrudd med pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 1*.

§ 26 f første ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått. Betinget tjenestepensjon kan ikke utbetales samtidig med avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 28 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav a*, og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d eller livsvarig avtalefestet pensjon*, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

III

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endring:

§ 11 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav a*, og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d eller livsvarig avtalefestet pensjon*, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

pensjon, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

IV

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd innledningen og bokstav a skal lyde:

Denne lov gjelder samordning av ytelser som en person kan få samtidig fra to eller flere av følgende pensjonsordninger og trygder:

- a. Tjenestepensjonsordning som er fastsatt ved lov eller vedtak av Stortinget, eller som er fastsatt av kommuner og fylkeskommuner for kommunale og fylkeskommunale tillitsmenn, tjenestemenn og arbeidere, herunder pensjonsordning som yter *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon som tas ut mellom 65 og 67 år.

§ 20 femte ledd skal lyde:

Reglene i første og fjerde ledd skal gjelde tilsvarende når det foreligger rett til avtalefestet pensjon som omfattes av lovens *§ 1 første ledd bokstav d*.

§ 21 femte ledd skal lyde:

Reglene i første og annet ledd skal gjelde tilsvarende for samordning av pensjoner fra tjenestepensjonsordning og personskadetrygd med avtalefestet pensjon som omfattes av lovens *§ 1 første ledd bokstav d*.

§ 23 nr. 3 andre ledd skal lyde:

Reglene i nr. 1, 2 og 3 skal gjelde tilsvarende når det foreligger rett til avtalefestet pensjon som omfattes av lovens *§ 1 første ledd bokstav d*.

V

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 11 f første ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

Det er et vilkår for utbetaling av betinget tjenestepensjon at offentlig avtalefestet pensjon er avslått. Betinget tjenestepensjon kan ikke utbetales samtidig med avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 13 andre ledd andre og tredje punktum skal lyde:

Det samme gjelder når medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav a*, og ikke lenger har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Dersom medlemmet får avtalefestet pensjon som omfattes av *samordningsloven § 1 første ledd bokstav d eller livsvarig avtalefestet pensjon*, skal pensjonen likevel beregnes etter første ledd i paragrafen her, jf. tredje til sjuende ledd.

VI

I lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Pensjonen beregnes etter tariffavtale som styret i pensjonsordningen har akseptert, og i samsvar med bestemmelsene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 1*.

Nåværende § 3 første ledd andre punktum blir ny § 4.

§ 3 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Pensjon kan ikke ytes til personer som mottar eller har mottatt

- a. avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven eller lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 2* eller tilsvarende ordning,
- b. betinget tjenestepensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 f eller tilsvarende ordning.

Pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av pensjoner. For øvrig administreres pensjonsordningen av Statens pensjonskasse.

Nåværende del III blir ny § 5.

VII

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-19 første ledd skal lyde:

Departementet kan gi *forskrift* om godskriving av pensjonspoeng for den som mottar avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 1* eller tilsvarende ordning.

§ 4-24 fjerde ledd skal lyde:

Retten til dagpenger faller også bort når medlemmet mottar ugradert avtalefestet pensjon, unnatt *avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til* etter AFP-tilskottsloven eller lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 2* eller tilsvarende ordning.

§ 8-52 første ledd andre punktum skal lyde:

Til et medlem som mottar avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven eller avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 2* eller tilsvarende ordning, ytes det likevel sykepenger etter reglene i § 8-51.

§ 17-9 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter *kapittel 4*, sykepenger etter *kapittel 8*, stønad ved barns og andre nærståendes sykdom etter *kapittel 9*, arbeidsavklaringspenger etter *kapittel 11*, svangerskapspenger og foreldrepenger etter *kapittel 14*, *pensjonsytelser som det gis statstilskott til* etter AFP-tilskottsloven og avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 2* eller tilsvarende ordning.

§ 17-11 første ledd bokstav c skal lyde:

- c. mottar *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenestepensjonsordning eller

§ 17 A-5 første ledd bokstav c skal lyde:

- c. mottar *tidsbegrenset* avtalefestet pensjon i perioden mellom fylte 62 og 67 år fra en offentlig tjenestepensjonsordning eller

§ 17 A-6 fjerde ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter *kapittel 4*, sykepenger etter *kapittel 8*, stønad ved barns og andre nærståendes sykdom etter *kapittel 9*, arbeidsavklaringspenger etter *kapittel 11*, uføretrygd etter *kapittel 12* der uføregraden er under 100 prosent, svangerskapspenger og foreldrepenger etter *kapittel 14*, *pensjonsytelser som det gis statstilskott til* etter AFP-tilskottsloven og avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 2* eller tilsvarende ordning.

§ 20-15 tredje ledd skal lyde:

Dersom vedkommende mottar *pensjonsytelser som det gis statstilskott til* etter AFP-tilskottsloven eller avtalefestet pensjon etter lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse *kapittel 2* eller tilsvarende ordning, skal den delen som er gjenstand for regulering, medregnes i beregningene etter første ledd.

VIII

I lov 19. februar 2010 nr. 5 om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor gjøres følgende endring:

§ 18 nytt fjerde ledd skal lyde:

Det felles organet plikter å gi opplysninger som gjør det mulig å vurdere om vilkårene i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 7 andre ledd, § 8 første ledd bokstav a eller § 9 fjerde ledd, eller tilsvarende ordning, er oppfylt.

IX

I lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

Ny kapitteleverskrift før § 1 skal lyde:

Kapittel 1 Avtalefestet pensjon for medlemmer født i 1962 eller tidligere (gammel ordning)

§ 1 første ledd skal lyde:

Kapittelet gjelder avtalefestet pensjon (AFP) til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, og som ytes i et bestemt tidsrom fram til arbeidstakeren ved fylte 65 år kan få alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 21 fjerde ledd. Bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født i 1962 eller tidligere.

§ 2 første ledd innledningen skal lyde:

En arbeidstaker som fratrer sin stilling etter fylte 62 år, har rett til avtalefestet pensjon når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part, eller i tariffavtale godkjent av departementet, og arbeidstakeren

§ 3 bokstav e første punktum skal lyde:

Det ytes ikke avtalefestet pensjon for tidsrom hvor det ytes arbeidsavklaringspenger, uføretrygd eller pensjon, overgangsstønad eller omstillingsstønad til gjenlevende ektefelle fra folketrygden.

§ 3 bokstav e fjerde punktum skal lyde:

Det kan heller ikke ytes avtalefestet pensjon etter kapittelet her til en person som mottar tilsvarende avtalefestet pensjon fra annen pensjonsordning eller som mottar eller har mottatt avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 3 bokstav f skal lyde:

f. Avtalefestet pensjon utbetales i utlandet etter reglene i folketrygdloven § 19-3.

§ 3 bokstav g oppheves.

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningen administreres av Arbeids- og velferdsetaten for så vidt gjelder innvilgelse, beregning og utbetaling av pensjoner.

§ 5 første ledd tredje punktum oppheves.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Arbeidstakeren plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at Statens pensjonskasse og Arbeids- og velferdsetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til avtalefestet pensjon og størrelsen av pensjonen.

Nåværende § 5 tredje ledd blir nytt fjerde ledd som skal lyde:

Vedtaket fattet av Arbeids- og velferdsetaten eller Statens pensjonskasse kan ankes inn for Trygderetten.

Nåværende § 6 blir ny § 15.

Nåværende § 7 blir § 6.

Nåværende § 8 blir ny § 17.

Nytt kapittel 2 etter § 6 skal lyde:

Kapittel 2 Avtalefestet pensjon for medlemmer født i 1963 eller senere (ny ordning)

§ 7 Omfang

Kapittelet gjelder avtalefestet pensjon til arbeidstakere i stilling som gir rett til medlemskap i Statens pensjonskasse, når dette er bestemt i tariffavtale hvor staten er part eller i tariffavtale godkjent av departementet. Bestemmelsene gjelder for arbeidstakere som er født i 1963 eller senere. Andre ledd i paragrafen her gjelder også arbeidstakere født i 1963 eller senere som har vært omfattet av andre tariffavtaler enn den statlige som gir rett til offentlig avtalefestet pensjon.

En arbeidstaker som er født i perioden 1963 til og med 1965, og som ville hatt rett til avtalefestet pensjon som det ytes statstilskott til etter AFP-tilskottsloven dersom tiden i stilling tilknyttet offentlig avtalefestet pensjon medregnes i vilkårsprøvingen ved fylte 62 år, kan få avtalefestet pensjon etter kapittelet her. Arbeidstakeren må oppfylle vilkårene i ordningen etter AFP-tilskottsloven ved uttakstidspunktet, men stilling tilknyttet offentlig avtalefestet pensjon kan likevel inngå i vilkårsprøvingen dersom arbeidstakeren i den aktuelle perioden er ansatt i stilling som blir virksomhetsoverdratt fra offentlig til privat sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16.

§ 8 Vilkår som må være oppfylt ved fylte 62 år for rett til avtalefestet pensjon

En arbeidstaker kan gis avtalefestet pensjon dersom følgende vilkår er oppfylt ved fylte 62 år:

- Vedkommende har vært arbeidstaker i minst 7 av de siste 9 årene hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon. I denne perioden inngår også tid arbeidstakeren har vært omfattet av en avtalefestet pensjonsordning som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven dersom dette gjør at ansiennitetskravet oppfylles. Stillingen må være vedkommendes hovedarbeidsforhold, og stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling. Ved samtidig ansettelsesforhold kan stillingsandelen legges sammen.*
- Vedkommende har i de samme 7 av de siste 9 årene ikke hatt annen inntekt som overstiger pensjongivende inntekt fra arbeidsgivere omfattet av bokstav a.*
- Vedkommende har de siste 3 årene før fylte 62 år ikke mottatt pensjon eller annen ytelse uten mot-*

svarende arbeidsplikt fra arbeidsforhold der den årlige verdien av ytelsene tilsvarer 1,5 ganger folketrygdens grunnbeløp eller mer. Første punktum omfatter ikke uføretrygd fra folketrygden og uførepensjon fra en privat eller offentlig tjenstepensjonsordning.

En arbeidstaker som er født i 1963, og som ikke oppfyller ansiennitetskravet i første ledd bokstav a og b, kan likevel gis avtalefestet pensjon dersom vedkommende på uttakstidspunktet for avtalefestet pensjon har ti års samlet pensjongivende tjenestetid i Statens pensjonskasse eller pensjonsordning Statens pensjonskasse har inngått overføringsavtale med og vedkommende har vært ansatt i en virksomhet omfattet av offentlig avtalefestet pensjon i minst 3 av de siste 5 årene ved fylte 62 år. For arbeidstakere som er født i årene 1964 til 1966, gjelder tilsvarende, likevel slik at tallene «3» og «5» øker med ett år for hvert år arbeidstakeren er født etter 1963. Øvrige vilkår etter første ledd gjelder tilsvarende i den aktuelle perioden.

Avtalefestet pensjon gis ikke til arbeidstakere som har mottatt uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år.

Departementet kan fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift.

§ 9 Vilkår som må være oppfylt ved uttakstidspunktet for rett til avtalefestet pensjon

En arbeidstaker kan gis avtalefestet pensjon dersom følgende vilkår er oppfylt ved uttakstidspunktet:

- a. Vedkommende har de siste tre årene før uttakstidspunktet sammenhengende vært ansatt og reell arbeidstaker hos en arbeidsgiver med tariffavtale hvor staten er part eller med tilsvarende tariffavtale om avtalefestet pensjon. Stillingsandelen må utgjøre minst 20 prosent av full stilling. Ved samtidige ansettelsesforhold kan stillingsandelene legges sammen.
- b. Vedkommende har en pensjongivende inntekt som omregnet til årsinntekt overstiger folketrygdens grunnbeløp på uttakstidspunktet, og hadde i det foregående inntektsåret en pensjongivende inntekt som oversteg gjennomsnittlig grunnbeløp dette året.
- c. Vedkommende verken er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning i perioden mellom fylte 62 og 67 år, uføretrygd fra folketrygden etter fylte 62 år, betinget tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse eller fra tilsvarende tjenstepensjonsordninger eller alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenstepensjonsordninger.

Som unntak fra kravet i første ledd bokstav a tillates det opptil 26 uker uten å være ansatt og reell arbeidsta-

ker, forutsatt at arbeidstakeren på uttakstidspunktet er ansatt og reell arbeidstaker og at arbeidstakeren tre år før uttakstidspunktet er ansatt. I tillegg tillates det opptil 78 uker uten å være reell arbeidstaker ved mottak av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden, uansett når i treårsperioden fraværet skjer, forutsatt at arbeidstakeren er ansatt på uttakstidspunktet og tre år før dette.

Er arbeidstakeren permittert på uttakstidspunktet eller har vært permittert i løpet av de siste tre årene før uttakstidspunktet, skal vilkårene i paragrafen her anses oppfylt dersom arbeidstakeren hadde oppfylt vilkårene om permitteringen ikke var iverksatt, og permitteringen ikke overstiger rammene i permitteringslønnsloven. Det samme gjelder ved permisjon når retten til permisjon følger av lov eller tariffavtale.

Arbeidstakere født i perioden 1963 til og med 1965 som ville oppfylt kravene i første ledd dersom stilling tilknyttet avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven hadde blitt medregnet, kan få avtalefestet pensjon dersom de i den aktuelle perioden er ansatt i en stilling som er virksomhetsoverdratt fra privat til offentlig sektor, jf. arbeidsmiljøloven kapittel 16. Dette gjelder også dem som omfattes av andre tariffområder enn det statlige som gir rett til offentlig avtalefestet pensjon.

Departementet kan gi forskrift om ytterligere vilkår for rett til avtalefestet pensjon.

§ 10 Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon

Grunnlaget for beregning av avtalefestet pensjon skal være pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4, omregnet til en beholdning for avtalefestet pensjon med en opptjeningssats på 4,21 prosent. Pensjonsopptjening til og med kalenderåret arbeidstakeren fylte 61 år tillegges pensjonsbeholdningen.

Departementet kan gi forskrift om fastsetting av grunnlaget for avtalefestet pensjon, herunder regler om fra hvilket tidspunkt inntekt i det året arbeidstakeren fyller 61 år skal tas med i grunnlaget.

§ 11 Uttak av avtalefestet pensjon

Avtalefestet pensjon kan tidligst utbetales fra og med måneden etter fylte 62 år, og tidligst fra og med måneden etter den måneden da kravet ble satt fram. Årlig pensjon framkommer ved å dividere opptjeningen beregnet etter § 10 med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Pensjonsopptjening som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak, omregnes til pensjon på tilsvarende måte som etter folketrygdloven § 20-17. Dersom uttaket skjer etter fylte 70 år, benyttes delingstallet ved fylte 70 år.

Pensjonen kan ikke tas ut gradert.

Pensjonen kan fritt kombineres med arbeidsinntekt uten avkorting.

Arbeidstakeren må selv sette fram krav om avtalefestet pensjon. Krav om pensjon kan tidligst settes fram fire måneder før ønsket uttaksdato. Det kan ikke søkes om uttak av avtalefestet pensjon med tilbakevirkende kraft.

Pensjonen utbetales i utlandet uten begrensninger.

Avtalefestet pensjon ytes til og med måneden da pensjonisten dør. Pensjonen kan stanses dersom pensjonisten ber om det, men den kan da ikke gjenopptas.

§ 12 Regulering av avtalefestet pensjon

Regulering av avtalefestet pensjon under utbetaling skjer årlig med virkning fra 1. mai. Pensjonen reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Reguleringsfaktoren etter folketrygdloven § 20-18 andre ledd skal legges til grunn. Ved første regulering etter at uttaket startet skal pensjonen reguleres ut fra når på året pensjonen tas ut.

§ 13 Saksbehandlingsregler

Statens pensjonskasse administrerer ordningen med avtalefestet pensjon. Søknader om avtalefestet pensjon settes fram for Statens pensjonskasse, som skal fatte vedtak om og beregne pensjonen. Arbeids- og velferdsetaten utbetaler pensjonen.

Arbeids- og velferdsetaten skal levere den samlede pensjonsbeholdningen beregnet etter folketrygdloven § 20-4 og andre opplysninger som er nødvendige for premieberegningen, beregning av framtidig pensjon, vilkårsprøving og beregning av avtalefestet pensjon. Taushetsplikten etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 7 er ikke til hinder for utveksling av opplysninger mellom Arbeids- og velferdsetaten og Statens pensjonskasse i den utstrekning dette er nødvendig for å fremme oppgaver etter loven her.

Statens pensjonskasse har rett til å innhente opplysninger fra nåværende eller tidligere arbeidsgivere om

arbeidstakerens eller pensjonistens arbeids- og inntektsforhold som er nødvendige for å forvalte og beregne avtalefestet pensjon. De som pålegges å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse og uten hinder av taushetsplikt.

Ved søknad om avtalefestet pensjon plikter søkeren å gi de opplysningene som er nødvendige for at Statens pensjonskasse skal kunne vurdere om vedkommende har rett til avtalefestet pensjon. Mottakere av avtalefestet pensjon plikter å opplyse Statens pensjonskasse om endringer som kan ha betydning for pensjonens størrelse eller for om vedkommende fortsatt har rett til pensjonen.

Vedtak fattet av Statens pensjonskasse, kan ankes inn for Trygderetten.

§ 14 Forskrifter

Departementet kan gi forskrifter om utfylling av bestemmelsene i kapitlet her.

Ny kapitteloverskrift før § 15 skal lyde:

Kapittel 3 Forskjellige bestemmelser

Ny § 16 skal lyde:

§ 16 Tilbakekreving av feilutbetalinger mv.

Ved tilbakekreving av feilutbetalt avtalefestet pensjon gjelder reglene i folketrygdloven § 22-15 tilsvarende for avtalefestet pensjon etter kapittel 1 og lov om Statens pensjonskasse § 44 sjette til niende ledd for avtalefestet pensjon etter kapittel 2.

Ny kapitteloverskrift før § 17 skal lyde:

Kapittel 4 Ikrafttredelse

X

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 14. mars 2024

Freddy André Øvstegård

leder

Tuva Moflag

ordfører

